

tarum consuetudines explicat, nusquam vero refert Arianos numerum hunc hebdomadum jejunio Quadragesimali consignasse; quin nec genti ulli proprium fuisse. Hoc solum tradit, *Illyrios et Occidentales omnes, sex solemnum jejuniorum hebdomades numerare; itemque Libyam et Ægyptum cum Palæstinis: alios vero septem, uti Constantinopolitanos, circumvicinasque nationes ad Phœnices usque; id est Asiam et Syriam.* Quod de Occidentalibus narrat Sozomenus, hoc Latinorum scriptorum, Cassiani, Leonis Magni et Gregorii Itidem Magni, aliorumque testimoniis constat. Perinde vero certum est morem, quem tenemus hodie, ineundi jejunii sollemnis a feria quarta Quinquagesimæ, Photiano schismate vetustiorum esse; quandoquidem ejus meminit Amalarius lib 1 *De Eccles. offic.*, cap. 7, quem cum aliis tribus Ludovico Pio imperatori ante annum 827 nuncupavit.

Ægyptios olim a Romanis hac in parte non dissensisse extra dubium sit ex epistolis homiliisque Paschalibus patriarcharum Alexandrinorum, Theophili et Cyrilli, 499 in quibus sex tantummodo hebdomades assignantur a capite jejunii usque ad festum Resurrectionis. Ex gr. Theophilus Hieronymo scribens, in fine epistolæ ait: *Incipientes Quadragesimam a tricesima die mensis Mechir, et hebdomadam salutaris Paschæ quinta die Pharmuthi, finientesque jejunia secundum evangelicas traditiones decima die Pharmuthi, ut, illucescente statim Dominica, festa celebremus xi die ejusdem mensis.* Ita nempe ut illo anno jejunii initium, seu feria secunda primæ hebdomadis Quadragesimæ contigerit die 26 Februarii, et festum Resurrectionis sexta Aprilis. Plura non addo ex triginta Homiliis Cyrilli, ne fastidiosus fiam. Constantinopolitani vero et Asiatici sic septem hebdomades jejunabant, ut postrema ad Quadragesimam non pertineret, sed propter Domini passionem ageretur. Quem etiam morem Antiocheni sectabantur: hoc tamen excepto, ut cum Byzantini et Asiani secundum Laodicensi canonis 50 præscriptum Quadragesimam *ξηροφαγοῦντες, aridis cibis vescendo* transigerent, xerophagias sola hebdomade Passionis Orientales admitterent. Nam Epiphanius, hæres. 70 adversus Audianos, qui in Syria morabantur, contendit, ex traditione majorum *non posse neque a decima sexta luna, neque a nona incipi hebdomas Xerophagiæ et Paschatis sanctæ.* Hæresi 75 narrat, Arianos, qui in Oriente et in Armenia innotuere, fideles irrisisse, qui in diebus Paschatis xerophagiis indulgerent. In fine Panarii eandem esse Catholicæ Ecclesiæ consuetudinem audaciuscule asserit. *Cæterum ante septem Paschatis dies, inquit, Quadragesimam observare solet Ecclesia; et in jejuniis perseverare: Dominicis vero nullis, nec in ipsa Quadragesima; τὰς δὲ ἕξ ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἐν ξηροφαγίᾳ διατελοῦσι πάντες οἱ λαοί. Præterea sex Paschatis dies cum xerophagiis, seu siccis eduliis agunt omnes populi.* Hierosolymitanis vero et Palæstinis eo ævo cum Ægyptiis Romanisque convenisse, consulto scripsit Sozomenus. Nam Cyrillus Hierosolymitanus, catech. xviii, quam postremam habuit Sabbatho sancto, *austeriori Paraceves jejunio, vigiliaque prolixiori transactis, ἐκ τῆς ὑπερθέσεως τῆς νηστείας τῆς παρασκευῆς, καὶ τῆς ἀγρυπνίας; cum proxime instaret sanctus Paschatis dies, in quo regenerandi per baptismum erant catechumeni: in hac, inquam, Catechesi diserte enuntiat, Sabbathum sanctum postremam fuisse diem Quadragesimæ, ἐν ταῖς διελοῦσαις ταύταις τῆς Τεσσαρακοστῆς ἡμέραις, in hisce qui desinunt Quadragesimæ diebus.* Verum subsequenti ætate, Palæstinos Antiochenorum, Phœnicum, Cypriorum vicinorum suorum morem æmulatos esse deducitur, non solum ex hac quam damus epistola Damasceni, sed etiam ex testimonio, quod in fine epistolæ cum aliis subjicitur, Petri Hierosolymitani, qui sexto sæculo medio sub Justiniano I florebat; cui addi potest, Vita sanctæ Mariæ Ægyptiacæ, in qua monachi feruntur Quadragesimam consuesse agere in deserto trans Jordanem, usque ad Dominicam Palmarum, seu hebdomadem sanctam Passionis. Hos porro Alexandrini Melchitæ, seu orthodoxi imitati sunt; Coptitæ vero, Jacobitas et Severianos.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ.

JOANNIS PRESBYTERI DAMASCENI
DE SACRIS JEJUNIIS.

Benedicto sinceroque Christi servo, domino Com- A Τῷ εὐλογημένῳ καὶ γρησιῷ δούλῳ Χριστοῦ, κυ-
tæ, spirituali fratri, Joannes minimus. ρίῳ Κομητῶ, πνευματικῷ ἀδελφῶ, Ἰωάννης ἐλά-
χιστος.

Ex multis infinitisque donis, quæ concessit Πολλῶν καὶ ἀπείρων δωρεῶν παρὰ Θεοῦ τοῖς ἀν-

θρώποις δεδωρημένων, ἐξαίρετον καὶ πρῶτον τὸ τῆς φρονήσεως δῶρον καθέστηκεν. Διάκρισις γάρ ἐστιν ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ· ὁ δὲ ἀριστα διελών, ἀριστα καὶ τὸ συμφέρον ἐξελέξατο, τὸν λόγον ἔχων τῶν αὐτῶν κατηκόων ἠνλόχον. Ταύτης ἐστὶ τῆς φρονήσεως τόκος ὄριμος τὸ Σολομώντειον ἐκεῖνο ῥητόν, «Καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι·» τοῦτο δηλοῦντος τοῦ λόγου, ὅτι τὸ πᾶν ἐστὶ τὸ ἀγαθόν· οὐκ ἐν τοῖς οὔσι γὰρ τὸ κακόν, φυγὴ δὲ μᾶλλον τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἀναίρεσις. Ὅτε τοίνυν ἕκαστον καλὸν κριθεῖη· φημί δὲ ὀρθῶς λόγῳ· ἀκρισία γὰρ μᾶλλον, ἢ περὶ κρίσει, τὸ κακῶς κεκριμένον· καιρὸς τοῦ σιωπᾶν, ὅτε τοῦτο καλόν· καὶ καιρὸς τοῦ λαλεῖν, ὅταν ἐρωτῶτό τις. Πρὶν γὰρ ἐρωτηθῆναι λαλῆσαι, καὶ πρὶν ἀποσταλῆναι πορευθῆναι, μωρία τῷ λαλοῦντι καὶ βαίνοντι. Ἡ δὲ τῶν πραγμάτων περίστασις, ὅταν ἀνάγκη λαλεῖν, καὶ τὸ μὴ λαλεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. Ἔστι δ' ὅτε καὶ τὸ πρέπον τοῦ δοκοῦντος καλοῦ προτιμητέον. Ἐμοὶ μὲν οὖν πᾶς καιρὸς τοῦ σιωπᾶν· τὸ γὰρ λαλεῖν ὑπὲρ τῆς ἑμᾶν τοῦ ἀπροσεξίας ἀφήρημαι, καὶ ἄλλως κατὰ πρόσωπον σοφῶν καὶ ὑψηλῶν τὴν διάνοιαν, οἷς ἡ ἀρετὴ τὸ ἀρχεῖν ἐνδίκως^β περιεποιήσατο, πῶς ὁ πένης τὴν ἀρετὴν φθέγγοιτο; Ταῦτα κατὰ νοῦν ἔχων, καὶ νῦν ἂν ἐσιώπησα, εἰ μὴ τὸ αἰδέσιμον τῆς σῆς, ᾧ προσφιλέστατε, θεοφρουρήτου εὐκλείας πρὸς τὸ γράφειν ἐξεβιάσατο. Πολλὴν γὰρ τὴν τῶν τιμίων ἡμῶν γραμμάτων ἐπειξιν ἰδὼν, ἔκρινα μὴ ἄλλως καὶ μάτῃν ὑμᾶς πρὸς τὸ λέγειν προτρέψασθαι, εἰ μὴ τις ἀνάγκη πρὸς τοῦτο κατήπειγε. Γράφω τοίνυν τῇ ἀρετῇ καὶ φιλίᾳ σου βιασθεὶς, καὶ μοι συγγνώτῳ πᾶς ὅστις οἶδε τῶν βιασαμένων τὸ ἰσχυρόν· γράφω δὲ μηδὲν τῆς ἀληθείας, ὡς οἶόν τε προτιθεὶς, ἦν ἀπάντων προτιμητέον, καὶ τοῦ ζῆν, μεθ' ἧς τὸ ζῆν αἰρετόν, καὶ δι' ἣν θάνατος τοῦ ζῆν αἰρετώτερος.

omnino judicavi, me haud alia de causa, nec frustra prorsus ad loquendum excitari, nisi quia magna ad hoc necessitas urgeret. Scribo itaque, ea vi compulsus quam virtus amicitiaque tua inferat, mibi quae adeo veniam dare velim, quisquis apprime norit, quam potentes validique sint, qui mibi vim faciunt. Scribo autem, nihil quantum per me erit, anteponendo veritati, quae caeteris omnibus, ipsique vitae, praefenda sit, cum qua vivere, expetenda res est, et propter quam mors vita est optabilior.

β'. Γεγράφηκεν ἡ ὑμετέρα πάντιμος ἀρετὴ, ὡς τινες διεφθμισαν ἡμᾶς εἰρηκέναι· ὅκτῳ τὰς τῶν νηστεϊῶν ἐβδομάδας ὑπάρχειν· προτρέψατό τε γράφειν, εἰ οὕτως ἔχοι τὰ πράγματα· πρὸς τοῦτό φαμεν, ὅτι τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης οὐδὲν ὑψηλότερον, δι' ἣν νόμος καὶ προφήται, δι' ἣν θεὸς ἄνθρωπος γέγονε· τοῦτο δὲ τὸ μέγα καὶ ἀνεξιχνίαστον ὄντως μυστήριον· ἦν ἦλθε Χριστὸς εὐαγγελισασθαι· ἦν αὐτὸς Χριστὸς τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς πρὸ τοῦ πάθους, καὶ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ πάθους ἀνάστασιν ἐδωρήσατο· ἦν καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνιῶν μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ἔθεν κατεληλύθει ἄσαρκος, ὡς κληρὸν τοῖς ἀποστόλοις, καὶ δι' αὐτῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατέλιπεν. Εἰρήνη δὲ ἐστὶν ἡ ἐν τῷ ἀγαθῷ συμφωνία. Τὸ γὰρ κακῶς συμ-

A Deus hominibus, eximium praecipuumque munus est prudentia. Est enim boni malique discretio : qui autem optime distribuit, optima quoque et quidquid convenientius elegit, ductum sequens rationis, qua reguntur illi qui ipsi morem gerunt. Hujus prudentiae genimen maturum est illud Salomonis 500 essatum : « Suum cuique rei tempus est » ; quo significatur, universum id quod est, hoc esse bonum. Non enim malum est ex illis quae sunt, quin potius boni fuga et interemptio. Quando itaque unumquodque bonum (recta utique ratione, sine qua imprudentia magis erit, quam judicium, quod judicatum male fuerit) tum erit tacendi tempus, quando hoc bonum appositumque erit : tunc et suum loquendi tempus accidet, ubi quis rogatus fuerit. Nam quempiam ante loqui, quam quaesitus sit, aut ante proficisci, quam mittatur, hoc illi qui loquitur, et pergit, stultitiae vertetur. Horum vero regula sunt circumstantiae rerum ; ut dum loquendi necessitas urget, periculo non vacet conticescere. At contingit aliquando, ut et illud quod convenientius est praeferrī debeat ei quod esse bonum existimatur. Caeterum nullo non tempore incumbit mihi ut taceam ; idque mihi merita est inconsiderantia mea, ut mihi non sit fas loqui. Insuper vero coram sapientibus celsissimaeque intelligentiae viris, qui suapte virtute hoc nacti sunt ut aliis praeficerentur, quoniam pacto loqui audeat, qui virtute inops est? Haec cum animo versarem, nunc quoque silentium tenuissem, nisi eximia tuae, quam Deus tuetur, o amantissime, claritatis veneratio ad scribendum me compulsisset. Cum enim pretiosis litteris vestris vos admodum instare viderem,

2. Scripsit vestra omnino mihi colenda virtus ejusmodi rumore sparsisse quosdam, dixisse nos, hebdomadibus octo jejunandum esse, praecipitque ut rescriberemus, num ita res habeant. Ad hoc dicimus ecclesiastica pace nihil esse sublimius, propter quam lex et prophetae, propter quam Deus factus est homo ; quod plane magnum atque impervestigabile mysterium est : quam Christus annuntiatum venit : quam Christus discipulis suis, sive prius quam pateretur, sive postquam a passione resurrexit, pro summo munere largitus est : quam et ipse, cum ad caelos ascenderet cum carne sua, unde sine carne descenderat, in partem sortemque apostolis, perque eos Ecclesiae reliquit 3. Pax

¹ Eccle. iii, 1. ² Joan. xx, 19-22.

VARIÆ LECTIONES.

^a Barroc. ὑπὸ τῆς. ^b Barroc. ἐκδίκως. ^c Barroc. εἰρημένους.

autem est consonantia in bono. In malum siquidem conspiratio, seditio potius quam pax dicenda est. Mihi itaque cæterorum minimo hic propositus est finis, in primis quæ ad pacem spectant procurare, et quidquid ad id conducit, rogantibus quantum in me erit, eloqui.

3. Igitur cum dissensionem de sanctis jejuniis, in acrem usque attolli cernerem, graviter lugebam, mœrebamque, quod peccatum mortem mihi per bonum operaretur. Ecquod enim jejuniorum emolumentum sit iis, qui ad jurgia contentionesque jejunant? quocirca illis quidem qui septem hebdomades **501** sacris jejuniis impendendas esse dicerent, consilium dabam ne litigarent, pulchrumque Christi corpus, Ecclesiam dico, dissidiis scinderent; quinimo morem potius gererent iis quibus præsulatus verbique dispensatio credita essent. In bono quippe abundare et proficere, atque ad majora et sublimiora ascendere, et adjicere super omnem laudem Domini ³, eorum esse qui belle se habeant; illis vero qui octo hebdomades statuunt, suggerebam, nec bonum ipsum esse bonum, nisi bene geratur. Etenim virginitas bonum est: at si nupseris, non peccasti ⁴. Diem totam jejunando consumere bonum est: qui vero non manducat, manducantem non judicet ⁵. In ejusmodi rebus neutquam convenit sancire, aut cogere, aut necessitate imposita commissum gregem adigere, sed suasionem magis, mansuetudinem et sermone sale condito. Atque hæc sunt quæ istis suggerimus. Sin vero quæ nostra sententia sit palam facere oportet, hoc dicimus, quod, cum sanctus Pater noster Basilius, veritatis doctor in sermone *De ebriosis* septem esse jejuniorum sacrorum hebdomades dixerit, aliundeque Gregorius cognomento Theologus in sermone *De baptismo*, jejunia hæc quadraginta dierum quos Dominus jejunando transegit, figuram exprimere et imitari definierit, necessarium omnino sit ambo hæc mutuo conciliare, ne divinorum virorum documenta dissonare reperiantur. Nam hoc est quod turbas excitat, non expendere vim eorum quæ dicuntur. Non enim, ut quidam autumarunt, lege sancitum nobis fuit, ut decimas anni totius jejunando solveremus (1).

³ Psal. LXX, 14. ⁴ I Cor. VII, 28. ⁵ Rom. XIV, 3.

VARIÆ LECTIONES.

^d Lego, δεκάται.

NOTÆ.

(1) *Ut decimas anni jejunando solveremus.* Hoc tamen statuerat Cassianus collat. 21, cap. 25 et 27, cujus libros Noster abs se lectos alibi significat. Cassianum secuti sunt e Latinis, Gregorius Magnus hom. 16 in Evangelia, Albinus Flaccus et alii: e Græcis vero Dorotheus abbas doctrina 15, ubi postquam narravit, præter septem hebdomades, solennium jejuniorum, alteram veluti præparatoriam indictam fuisse, quo quadragesimale, quod Dominus integrum jejunavit, honoratius redderetur, subjungit, septem hebdomadas absque Dominicis et

φωνοῦν, στασιάζειν μᾶλλον ἢ εἰρηνεύειν λεχθήσεται· κάμοι τοίνυν τῷ ἐλαχίστῳ σκοπὸς ἦν προηγουμένως τὰ τῆς εἰρήνης βραβεύειν, καὶ ὅσα πρὸς τοῦτο φέρει, τοῖς ἐρωτῶσι λέγειν ὅση δύναμις.

γ'. Ἐωρακῶς τοιγαροῦν τὴν περὶ τῶν ἀγίων νηστείων στάσιν μέχρις αἴρος κορυφώθεισαν, δεινῶς ἐποτνωμένην καὶ ἠνιώμενην, ὅτι καὶ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι ἡ ἀμαρτία τὸν θάνατον κατεργάζεται. Τί γὰρ ὄφελος τῆς νηστείας, τοῖς εἰς ἐριδας καὶ μάχας νηστεύουσι; διὰ τοῖς μὲν ἐπὶ τὰς τῶν ἀγίων νηστείων ἐβδομάδας λέγουσι συνεβούλευον μὴ ζυγομαχεῖν, καὶ στασιάζειν τὸ καλὸν σῶμα Χριστοῦ, τουτέστιν τὴν Ἐκκλησίαν· πειθαρχεῖν δὲ μᾶλλον τοῖς τὴν προεδρίαν καὶ οἰκονομίαν τοῦ λόγου πεπιστευμένοις. Τὸ γὰρ περισσεύειν ἐν τῷ ἀγαθῷ, καὶ προκόπτειν, καὶ ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰ μείζονά τε καὶ ὑψηλότερα, καὶ προστιθέναι ἐπὶ πᾶσαν αἴνεσιν τοῦ Κυρίου, τῶν εὖ ἐχόντων ἐστὶ. Τοῖς δὲ τὰς ὀκτῶ ἐβδομάδας νομοθετοῦσιν ὑπετιθέμενην, ὡς οὐδὲ τὸ καλὸν καλὸν, εἰ μὴ καλῶς γένηται. Καλὸν μὲν γὰρ παρθενία· ἀλλ' ἐὰν γήμησ, οὐχ ἡμαρτες· Καλὸν τὸ νηστεύειν πᾶσαν ἡμέραν· ἀλλ' ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω. Ἐν τοῖς τοιοῦτοις οὐ νομοθετεῖν, οὐ βιάζεσθαι, οὐκ ἀναγκαστῶς ἀγεῖν τὸ ἐγχειρισθὲν προσήκει ποιμνιον, πειθοῖ δὲ μᾶλλον, καὶ ἠπιότητι, καὶ λόγῳ ἄλατι ἡρτυμένῳ, ταῦτα καὶ τοῦτοις ὑποτιθέμεθα. Εἰ δὲ τὸ ἡμῖν δοκοῦν δημοσιεύειν χρεῶν, τοῦτό φαμεν, ὅτι τοῦ μύστου τῆς ἀληθείας ἀγίου Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἐπὶ τὰς πάσας τῶν ἀγίων νηστείων ἐβδομάδας φήσαντος ἐν τῷ *Κατὰ μεθυσόντων* λόγῳ, καὶ τοῦ τῆς θεολογίας ἐπωνύμου Γρηγορίου τῆς τεσσαράκοντα ἡμερῶν νηστείας τοῦ Κυρίου, τύπον καὶ μέμημα τὰς νηστείας ταύτας δωρησαμένου ἐν τῷ *Περὶ βαπτισματος* λόγῳ, ἀνάγκη ἀμφοτέρω συμβιδάζειν ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἀσύμφωνά τὰ τῶν θείων ἀνδρῶν φωραθῆι δόγματα. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ τὴν στάσιν κινεῖν, τὸ μὴ διακρίνειν τῶν λεγομένων τὴν δύναμιν· οὐ γὰρ, ὡς τινες ὑπενόησαν, δεκάτας τῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ νηστεύειν νενομοθετήμεθα· κανὼν γὰρ ἐστὶ διατετυπωμένος ἀριδῆλως Τεσσαρακοστὴν νηστεύειν νομοθεθῶν· αἱ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ δεκάδες ^d, οὐ τεσσαράκοντα. Πῶς οὖν οἱ πέντε τῆς ἐβδομάδος νηστεύοντες, τὸν ἀριθμὸν περανοῦμεν τῶν

^D Sabbatis, numerum triginta quinque dierum constare, quibus adjecto Sabbato sancto, et media parte illustris illius splendidissimæque noctis (Resurrectionis scilicet) triginta sex cum dimidio computari dies, quæ decima pars sit trecentorum sexaginta quinque dierum anni, ut quadragesimali jejunio decimatio totius anni Deo veluti persolvatur per pœnitentiam. Florebat Dorotheus circa sæculi vi finem Tiberio, Mauritio, Phoca et Heraclio imp. E Græcis recentioribus Christophorus Angelus idem tradit.

τεσσαράκοντα, εἰ μὴ τῶν ὀκτῶ ἑβδομάδων τὰς πεντάδας νηστεύσαιμεν; Πρὸς ταῦτα τοίνυν φαμέν, ὡς ἀνεγνωκότες τὰς τῶν ἁγίων ἀποστόλων διαταγὰς, ἐντέταγμένον εὐρομεν· Χρὴ νηστεύειν τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστήν, ἀρχομένους ἀπὸ δευτέρας, καὶ λήγοντας εἰς Παρασκευὴν, μεθ' ἣν τῆς ἑβδομάδος τοῦ πάθους ἀρχόμεθα. Εἰ τοίνυν δι' ὀκτῶ ἑβδομάδων ἡ Τεσσαρακοστή τελειοῦται, μετὰ δὲ ταύτας τῆς τοῦ πάθους ἀρχόμεθα, ἐννέα τὰς πάσας ἑβδομάδας νηστεύειν χρεῶν. Ὁ μόντοι πολὺς τὴν θέλαν γνῶσιν καὶ ἀρετὴν Ἀθανάσιος, ἐν τοῖς ἑορταστικοῖς αὐτοῦ λόγοις ἐξ τὰς τῆς Τεσσαρακοστῆς ἑβδομάδας ἐκφανέστερον ἀπεφήνατο· μεθ' ἧς τῆς τοῦ πάθους ἑβδομάδος προστάττει ἀπάρχεσθαι. Ἐξ ὧν ἀπάντων εἰς τοιαύτην κατηντήσαμεν ἔννοιαν, ὅτι νηστεία ἐστὶν οὐ μόνον ἡ παντελῆς ἑσπερας ἀσιτία, ἀλλὰ καὶ ἡ τινῶν βρωμάτων ἀποχή· νηστεύειν γὰρ οἴνου καὶ κρεῶν λεγόμεθα. Ἐπεὶ τοίνυν κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων διατετύπεται, μὴ νηστεύειν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ, καὶ νηστεύειν τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστήν, τυχὸν τὰς μὲν πέντε τῆς ἑβδομάδος τὴν παντελῆ ἀσιτίαν νηστεύειν· τὰς δὲ δύο τοῦ Σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς ἡμέρας τὴν τινῶν βρωμάτων ἀποχὴν προστέταχεν. Ἰστέον γὰρ ὅτι ὡς δύο πόνων προκειμένων ἰσχυρότερος ἐκνικᾷ καὶ προκρίνεται· οἶον νενομοθέτηται περιτομὴ ὀκταήμερος, καὶ ἡ τοῦ Σαββάτου τήρησις. Τὸ τοίνυν Σαββάτῳ γεγεννημένον, τῷ Σαββάτῳ περιτμηθήσεται, καὶ λύει τὸν τοῦ Σαββάτου νόμον ἢ τῆς περιτομῆς νομοθεσία· οὕτω κἀνταῦθα ταῖς πέντε τῆς ἑβδομάδος τὴν μέχρι τῆς ἑσπερας νηστείαν νομοθετήσαν διὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ λόγου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ τὴν τινῶν βρωμάτων ἀποχὴν διωρίσατο, διὰ τὸ ἐπικρατὲς τῆς ἀναστάσεως, ἣν τὴν Κυριακὴν ἡμέραν οἶδαμεν, καὶ τὴν ὑπὲρ πάντων τῶν προκειμένων ἁγίων προσφορὰν, ἣν κατὰ πᾶν Σάββατον ἐπιτελεῖν προστετάχμεθα, διὰ τὸ πρὸ τοῦ Πάσχα Σάββατον, ἐν ᾧ τὸν ἰσχυρὸν Χριστὸς ἔδησε, καὶ τὰ τούτου σκευὴ διήρπασεν, ὃ μόνον Σάββατον νηστεύειν χρεῶν τοὺς τὴν τῆς ἀναστάσεως χάραν ἀναμένοντας.

auctoritatem resurrectionis, quam Dominicam esse sanctis omnibus qui dormierunt quolibet Sabbato agere jussi sumus, quia Sabbato quod Pascha antecedit, Christus fortem alligavit, et vasa ejus diripuit: quod quidem Sabbatum jejunando transigere oportet eos qui resurrectionis lætitiā præstolantur.

ε'. Οὕτως τοίνυν καὶ τὴν συνήθειαν τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἀγράφου παραδόσεως ἐπιστάμεθα, μίαν προνήσιμον ἑβδομάδα, ἐν ἣ μόνων τῶν κρεῶν ἀποχὴ καὶ ἡ μέχρι ἑσπερας νηστεία ἐπετελεῖτο, μηδ' αὖ τρίτης, ἢ ἕκτης, ἢ ἐνάτης, ἢ τῆς τῶν ἁγίων προηγιασμένων τελετῆς γενομένης. Ἐξ δὲ, ἐν αἷς αἱ τριτοεκτοεννάται καὶ προηγιασμέναι ἐπιτελοῦνται, ὧν τε, καὶ τυροῦ, καὶ τῶν τοιούτων μετὰ τῶν κρεῶν ἀποχαί. Τῇ δὲ τοῦ πάθους ἑβδομάδι ξηροφαγία νενομοθέτητο, οὐ μόντοι προηγιασμένων τελετῆ· εἶτα τῇ ἁγίᾳ πέμπτῃ ἢ τῶν μυστηρίων τελετῇ, ἐν ἣ καὶ ἀπήρξατο. Εἶτα τῇ Παρασκευῇ τῇ ἁγίᾳ καὶ φρικτῇ παντελῆς ἀσιτία μέχρι τῆς τοῦ Σαββάτου ἑσπερας·

A Canon siquidem quo Quadragesimam jejunare statuitur omnibus palam manifestus est. Anni vero decimationes quadraginta non sunt. Qui sit igitur, inquit, ut quinque dies hebdomadis jejunando, quadragenarium numerum insumamus, nisi totis octo hebdomadibus quinquies jejunemus? Ad hæc itaque dicimus, legisse nos sanctorum apostolorum Constitutiones, et reperisse, oportere jejunare sanctam Quadragesimam incipiendo a secunda feria, et desinendo in parasceve, qua transacta passionis Domini hebdomadem auspicamur. Si itaque octo hebdomadibus Quadragesima completur, quibus exactis Passionis aliam auspicamur: Novem proinde hebdomades integras jejunare necessum est. At vero Athanasius, tam divinarum rerum scientia, quam virtutibus eximius, in festi-

B vis suis orationibus, clarius pronuntiavit sex esse hebdomadas Quadragesimæ, quibus exactis, jubet hebdomadem passionis inchoare. Ex quibus omnibus in hanc sententiam venimus, jejunium esse, non modo a cibis a summo mane usque ad vesperam, verum et a quibusdam eduliis abstinere. A vino siquidem et carnibus jejunare dicimur. Quoniam igitur sanctorum apostolorum canon⁶ sanxit, non jejunandum esse Sabbato et Dominica, sanctamque Quadragesimam jejunandum, ut omnigena abstinentia quinque dies singulis **502** hebdomadibus agamus; duobus vero, Sabbato puta et Dominica, ab aliquibus duntaxat cibis abstineamus. Scire siquidem attinet, cum opera duo laboriosa proponuntur, illud quod fortius est, aliud superare, eique præferri. Ex. gr. lege præcepta circumcisio fuerat, necnon observantia Sabbati. Puer itaque Sabbato natus, Sabbato circumcidendus erat, circumcisionisque sanctio Sabbati solvit legem: eodem perinde modo, Spiritus sanctus, cum per eos qui ministri verbi fuerunt, quinque diebus hebdomadis ad vesperam usque producere jejunium instituerit, Sabbato quoque et Dominica, a quibusdam duntaxat abstinere cibis injunxit, propter diem seimus, et propter oblationem quam pro

D 5. Sic igitur Ecclesiæ quoque consuetudinem ex traditione non scripta novimus, ut hebdomadem jejunis præviam observaremus, in qua tantummodo a carnibus, et usque ad vesperam jejunando abstineretur, horæ tertiæ, aut sextæ, aut nonæ, aut præsanctificatorum officio neutiquam peracto: tum sex deinde, in quibus cum Tertię, Sextę, Nonę, et Præsanctificatorum officia agerentur, tum etiam ab ovibus, caseoque, et aliis ejusmodi, simulque a carnibus abstinentia esset. Hebdomade vero passionis xerophagia, seu, ut ex siccis cibis constaret, lege cautum fuit. Ita tamen ut præsanctificatorum missa non fieret; feria vero quinta

⁶ Canon apost. 64.

sancta, mysteria celebrarentur, in qua sunt insi-
tuta: tum deinde in sancta tremendaque Para-
sceve, omni moda abstinentia esset usque ad Sab-
bati vesperam: cæterum vespera Sabbati omnibus
quidem edulis vesci liceret, præterquam carnibus:
prima Sabbati, carnes comederent, quibus placeret.

6. Atqui ordinem istum persecuti sumus, hæcque communis est Ecclesiæ lex et sanctio, quam in sancta Christi Dei nostri Resurrectionis Ecclesia observatam cernimus. In bono autem abundare, exuberantemque virtutem præferre ver-
tendum crimini non est nec improbandum, sed Deo hominibusque, prudentibus utique, hoc prorsus, acceptum est; ita tamen ut nulla vis, nulla necessitas imponatur, sed suasio potius adhibeatur, nuncque præsertim propter temporum difficultatem, et rerum iniquitatem. Utrumque enim nunc utile et necessarium est, ad bonum adjicere, et a vi temperare. Quis hoc præstaret, ut omne vitæ nostræ tempus uno jejunio transigeremus? Verum aliud est adhortari, et aliud legem ferre. Sufficiant quæ a Spiritu sancita sunt. Suadeatur amplificatio boni.

7. Hæc quidem videntur nobis consentanea et apposita, de quibus hæc modo cum omnibus loquimur; auctoritates vero quibus isthæc muniantur, in præsentî omisimus, propter nimiam tabelarii festinationem; cum tamen haud difficulter haberi possint. Deus vero pacis, qui est pax nostra, qui fecit utraque unum, et medium parietem maceræ dissolvit, inimicitiam scilicet, in cruce sua; qui Patri suo nos reconciliavit, pacem suam
503 quæ exsuperat omnem sensum, Ecclesiæ sanctæ suæ tribuat, scandala auferat, præstetque ut acceptabile jejunium quod elegit, expleamus; solvendo obligationes violentarum cautionum, frangendo esurientibus corporeum panem, nihiloque minus animi; sermonem utique salutis: faciatque ut spiritualiter jejunemus, edamusque et festa agamus, omnia in ejus gloriam faciendo, sentiendo et loquendo; ne propter nos nomen ejus blasphemetur in gentibus, quin gloriosum magis sit, quia ipsi gloria in sæcula. Amen.

Α καὶ τῇ μὲν ἑσπέρᾳ τοῦ Σαββάτου, τῶν μὲν λοιπῶν ἐσθιομένων, τῶν κρεῶν οὐ μετέχουσι· τῇ δὲ ἀγίᾳ τῆς ἀναστάσεως Κυριακῆς, τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων, καὶ τῶν κρεῶν μετέχουσιν οἱ βουλόμενοι.

demum Dominica sancta resurrectionis, ipsa

ς'. Ταύτην τὴν ἀκολουθίαν ἐφθάσαμεν· οὗτος ὁ κοινὸς ὅρος καὶ νόμος τῆς Ἐκκλησίας, ὃν καὶ ἐν τῇ ἀγίᾳ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσει ἐπιτελούμενον οἶδαμεν· τὸ δὲ περισσεύειν ἐν τῷ κακῷ, καὶ ἐπιδαφλεῦσασθαι τὴν ἀρετὴν, οὐκ ἀδόκιμον, οὐδὲ ἀποβλητὸν, ἀλλὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις εὐάρεστον, τοῖς γε νοῦν ἔχουσιν· οὐ μέντοι ἐκ βίας, ἢ ἐξ ἀνάγκης, πειθοῖ δὲ μᾶλλον, καὶ μάλιστα διὰ τὸ τοῦ καιροῦ δυσχερὲς, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἀνωμαλίαν. Ἀμφότερα γὰρ νῦν μᾶλλον χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα, τὰ τε προστιθέναί τῷ καλῷ, καὶ τὸ τῆς βίας ἀπέχεσθαι. Τίς δολίᾳ πάντα τὸν νῆς ζωῆς ἡμῶν χρόνον μίαν ἐπιτελεῖσθαι νηστείαν; Ἄλλ' ἕτερος ὁ τῆς παραινέσεως, καὶ ἕτερος ὁ τῆς νομοθεσίας τρόπος. Ἀρκεῖται τὰ νομοθετηθέντα ὑπὸ τοῦ Πνεύματος. Νοουθετεῖσθω ἡ προσθήκη τοῦ ἀγαθοῦ.

ς'. Ταῦτα μὲν ἡμῖν δοκοῦντα, καὶ πᾶσιν οὕτως περὶ τούτων διαλεγόμεθα· τὰς δὲ περὶ τούτων χρήσεις πρὸς τὸ παρὸν διὰ τὴν τοῦ ἐπιστοληφόρου σπουδὴν, εὐλήπτους οὖσας παρ' ἡμῖν, παρήκαμεν. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας τὴν ἔχθραν ἐν τῷ σταυρῷ αὐτοῦ· ὁ καταλλάξας ἡμᾶς τῷ ἑαυτοῦ Πατρὶ· τὴν εἰρήνην αὐτοῦ τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν, βραθεύσει τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ περιελεῖ τὰ σκάνδαλα, καὶ ἀξιώσει νηστεύειν νηστείαν δεκτὴν, ἣν οὗτος ἐξελέξατο, λύειν στραγγαλιὰς βιαίων συναλλαγμάτων, καὶ διαθρύπτειν πεινώσι τὸν ἄρτον, τὸν τε τοῦ σώματος, καὶ τὸν τῆς ψυχῆς οὐκ ἔλαττον, ὃν λόγον φημί σωτήριον, καὶ ποιήσει πνευματικῶς νηστεύειν, καὶ ἐσθίειν, καὶ ἐορτάζειν, πάντα εἰς δόξαν αὐτοῦ ποιούντας, καὶ φρονούντας, καὶ λέγοντας· ἵνα μὴ δι' ἡμᾶς βλασφημῆται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι, δοξάζεται δὲ μᾶλλον· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Sancti martyris Ignatii, ex epistola ad Ephesios.

Qui castus est et continens, non extollatur, ne perdat mercedem suam. Dies festos nolite inhonestare. Quadragesimam pro nihilo ne habeatis: imitationem enim continet Dominicæ conversationis. Hebdomadem Passionis nolite despiciere. Quarta sextaque feria jejunantes, reliquias pauperibus erogate. Quicumque Dominicam aut Sabbatum jejunaverit, uno Sabbato excepto, hic Christi interfector est.

Δ Τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου, ἐκ τῆς πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολῆς.

Εἴ τις ἀγνεύει ἢ ἐγκρατεῖται, μὴ ἐπαιρέσθω, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθόν· τὰς ἐορτὰς μὴ ἀτιμάζετε. Τὴν Τεσσαρακοστὴν μὴ ἐξουθενεῖτε· μίμησιν γὰρ περιέχει τῆς τοῦ Κυρίου πολιτείας. Τὴν τοῦ πάθους ἑβδομάδα μὴ παρορᾶτε· Τετραδοπαρασκευὴν νηστεύοντας, πένησιν ἐπιχορηγεῖτε τὴν περισσεύαν. Εἴ τις Κυριακὴν ἢ Σάββατον νηστεύει, πλὴν ἐνὸς Σαββάτου, οὗτος Χριστοκτόνος ἐστὶ.

Διάταξις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων (2).

Μεθ' ἧς ἡμῖν φυλακτέα ἡ νηστεία τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς, μνήμην περιέχουσα τῆς τοῦ Χριστοῦ πολιτείας, τε καὶ νομοθεσίας. Ἐπιτελείσθω δὲ ἡ νηστεία αὕτη πρὸ τῆς νηστείας τοῦ Πάσχα, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ δευτέρας, πληρουμένη δὲ εἰς Παρασκευήν. Μεθ' ἧς ἀπονηστεύσαντες ἄρξασθε τῆς ἁγίας τοῦ Πάσχα ἑβδομάδος, νηστεύοντες αὐτὴν ἅπαντες μετὰ φόβου καὶ τρόμου. Προσευχόμενοι ἐν αὐτῇ περὶ τῶν ἀπολλυμένων, * ἐν ἧ ἤρξατο τὴν κατὰ τοῦ Κυρίου βουλήν ποιῆσθαι. Παρήγγειλε γὰρ ἡμῖν αὐτὸς νηστεύειν τὰς ἑξ ἡμέρας ταύτας διὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων δυσσέθειαν.

Τοῦ ἁγίου Βασιλίου, ἐκ τοῦ κατὰ μεθυόντων λόγου.

Εἰ γὰρ ἐπὶ τοσαύταις παραινέσεσιν, ἧς ἐν τε τῷ προλαβόντι χρόνῳ παρακαλοῦντες ὑμᾶς οὐ διελίπομεν, καὶ ἐφεξῆς τῶν ἑπτὰ τούτων τῆς νηστείας ἑβδομάδων νυκτὸς καὶ ἡμέρας διαμαρτυρόμενοι ὑμῖν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐπαυσάμεθα, οὐδὲν γέγονεν ὄφελος. Ἐπὶ ποταῖς ἐλπίσι διαλεχθῶμεν, † γυναῖκες ἀκόλαστοι ἐπιλαθόμεναι τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τοῦ πυρὸς αἰωνίου καταφρονήσασαι, ἐν ἡμέρᾳ τοιαύτῃ, ὅτε αὐτὰς ἐχρῆν διὰ τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀναστάσεως καθῆσθαι ἐν τοῖς οἴκοις.

Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ Πρὸς τῷ τέλει τῆς νηστείας λόγου.

Τεσσαράκοντα λοιπὸν ἡμέραι παρήλθον· ἐὰν τοίνυν παρέλθῃ τὸ Πάσχα τὸ ἱερὸν, οὐδενὶ συγγνώσομαι λοιπὸν, οὐδὲ παραίνεσιν προσάξω.

Τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου πατριάρχου, Κωνσταντινουπόλεως †, ἐκ τῆς Ἐγκυκλίου.

Τὸ μέντοι ἅγιον Πάσχα τῆς ἐνδεκάτης Ἰνδικτιώνος σὺν Θεῷ ἐπιτελοῦμεν· κατὰ μὲν Αἰγυπτίους, μηνὸς Φαρμουθὶ εἰκάδι πέμπτη· κατὰ δὲ Ῥωμαίους, μηνὸς Ἀπριλλίου εἰκάδι, πρὸ δεκαδύο καλανῶν Μαΐων· ἀρχόμενοι τῆς νηστείας τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων ἐξ αὐτῆς δευτέρας ἡμέρας, κατὰ μὲν Αἰγυπτίους, ὄγδοῃ τοῦ Φανεμῶθ μηνός· κατὰ δὲ Ῥωμαίους Μαρτίου τρίτη.

Τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου Κύπρου, ἐκ τοῦ εἰς Μοναχοὺς.

Τὴν Τεσσαρακοστὴν τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἑβδομάδα τοῦ ἁγίου Πάσχα παρατετηρημένως φυλάττετε.

A

Constitutio apostolorum.

Una nobis observandum est jejunium sanctæ Quadragesimæ, quod recordationem continet Christi conversationis et legis. Celebratur autem jejunium hoc ante jejunium Paschæ, ut incipiat quidem a secunda feria, inque Parascieven desinat. Quibus transactis, finito hoc jejunio, incipite sanctam hebdomadem Paschæ, jejunantes eam omnes cum timore et tremore: orantes in iis diebus pro pereuntibus, quo tempore cœperunt consilium contra Dominum inire. Nam et ipse præcepit nobis, sex dies istos jejunare propter Judæorum iniquitatem.

Sancti Basilii, ex sermone contra ebriosos.

B

Si enim post tot admonitiones, quibus et superiore tempore vos adhortari non cessavimus, et deinceps septem istis jejunii hebdomadibus noctu diuque per evangelicam doctrinam sine intermissione vos sumus obtestati, nihil prorsus profecimus: qua spe ad vos hodie verba faciamus [mulieres lascivæ, Dei timoris oblitæ, ignem æternum nihili pendent] ea die, qua domi illas honeste considerare oporteret ob memoriam resurrectionis, etc.

Sancti Joannis Chrysostomi, ex sermone de fine jejunii.

Quadragesima jam præterierunt. Si igitur Pascha sanctum præterierit, nemini parcam deinceps, nec exhortationibus utar.

C

Sancti Anastasii patriarchæ Constantinopolitani, ex Encyclica.

Sanctum itaque Pascha undecima indictione Deo 504 dante agemus, secundum Ægyptios quidem vicesimo quinto die Pharmuthi mensis, secundum Romanos vero vicesimo Aprilis, duodecimo kalendas Maias: jejunium septem hebdomadum auspiciati a feria ipsa secunda, quæ incidit secundum Ægyptios, in octavum mensis Phanemoth; secundum Romanos vero, in tertium Martii.

Sancti Epiphaniï Cypri, ex epistola ad monachos.

Quadragesimam sanctæ Ecclesiæ, et hebdomadam sancti Paschatis districtim observate.

VARIÆ LECTIONES.

* Desunt hæc in editis: habentur vero quæst. 64 Anastasiana: ubi etiam post ἀπολλυμένων, additur Ἰουδαίων. † Multa hic desunt, quæ apud Basilium leguntur: ac nonnulla saltem supplenda sunt, quibus prætermisissis, sensus mancus foret. ‡ Quis sit iste Anastasius Constantinopolitanus qui Indictione 11 Pascha celebrandum annuntiaverit, Pharmuthi secundum Ægyptios 25, et Aprilis 20 secundum Romanos, nondum assecutus sum. Ante Anastasium Iconoclastam Damasceno æqualem ejusdem nominis patriarcha Constantinopolitanus non fuit. Sub utroque Anastasio Θεσπόμεως, seu Antiocheno Pascha non incidit in 20 Aprilis cum indictione 11, ubi nec sub Athanasio juniore Alexandrino, neque sub Anastasio Celite Monophysitis. Athanasii magni homiliam quam citavit auctor spuriam esse non dubito propter Theophilii et Cyrilli ejus successorum testimonia.

NOTÆ.

(2) Constitutionis hujus Epiphanius meminit hæres. 70, n. 12.

Joannis episcopi Athenarum.

A

Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν.

Ut per venerandum septenarium jejuniorum certam nec lubricam viam exitumque existimemus. Septenarius quippe perpetuo versatus et rediens, et velut ex eadem ad eandem metam volutus et circumactus, sæculum septenariis constans absolvit.

Sancti Anastasii Patriarchæ Theopolis, sive Antiochiæ Syriae.

Deinceps itaque consideremus, qua de causa septem hebdomadibus quadraginta dierum jejunium agitur. Nequaquam plane Quadragesima esse desinit; sed arcanam quamdam insuper honestatem accipit. Perfectus quippe, sacrosanctusque septenarius numerus apparuit; quinimo sacrorum certaminum dies, nobis concessit septempliciter per septem hebdomades exactus.

Sancti Petri patriarchæ Hierosolymitani.

Jejunii perquam opportune facta mentione, hæc quoque vobis dixerimus, ut Dei beneficio constitutum jejunium septem hebdomadum exordiamur a septima die Februarii mensis; quo solemnitatem Passionis salutaris et Resurrectionis Christi celebremus vicesima septima mensis, qui Martius appellatur.

Evictio, quod hæretici omnes jejunia sancta octo hebdomadibus constare asserant, hoc modo delirantes.

Testimonia Severi Acephali, hæresisque principis et Pagani, qui Antiochiæ Syriae factus fuit archiepiscopus, ex ejus de sua inauguratione sermonibus in sanctam Quadragesimam. Hic autem pronuntiatus est in Parasceve, quæ eam præcedebat, in Cassiani Ecclesia, ejusque orationis hoc initium est: *Lex est quæ et in corporeis quoque certaminibus locum habet, et in medio sermonis: Qui præditi sunt quinque sensibus, inquit, per quos peccatum aditum habet (auditum dico, visumque, tactum, gustum, et odoratum) octuplici emundatione quadraginta dies jejunio impendunt, ut beatæ illius diei octavæ et primæ compotes evadant. Nam quinarium numerum octuplici revolutione versatus, quadraginta dierum numerum complet.*

505 [Ejusdem, ex libro capitum variorum manu propria subsignatorum. Subsignatio secunda hæc est.] D

Quod quadraginta diebus, nullo prætermisso, jejunare oportet (qui quidem ex octo hebdomadibus constant.) uniuscujusque hebdomadis diebus duobus, Sablatom dico et Dominicam, requiei assignatis: ut exinde sit manifestum, quod nec Sabbatho, nec Dominica sit jejunandum, ne per sanctam quidem ipsamet jejuniorum Quadragesimam.

Ἴνα διὰ τῆς σεπτῆς ἐπτάδος τῶν νηστειῶν ἀσφαλῆ τε καὶ ἀκατάπτωτον τὴν διέξοδον ὑποπτεύσωμεν. Ἡ ἑβδομάς γὰρ ἀεὶ στρεφομένη τε καὶ συννεύουσα, καὶ οἶον ἐκ τ' αὐτοῦ περὶ ταυτὸ σημεῖον εἰλουμένη καὶ περιπολίζουσα, τὸν ἑβδοματικὸν ἡμῖν αἰῶνα συμπερατοῖ.

Τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου πατριάρχου Θεουπόλεως, ἡγουν Ἀντιοχείας Συρίας.

Δεῦρο δὴ κατανοήσωμεν, ὅτου χάριν ἐπτὰ ἑβδομάσιν ἢ τεσσαρακονθήμερος τελεῖται νηστεία. Οὐδαμῶς μὲν ἐξισταμένη τοῦ εἶναι Τεσσαρακοστῆ, προσλαμβάνουσα δὲ καὶ ἑτέραν μυστικὴν ἀσταιότητα ἄρτιος μὲν γὰρ, καὶ πανίερος διαπέφηνεν ὁ ἐπτὰ ἀριθμὸς, καὶ μᾶλλον κεχαρίτωκε τῶν ἱερῶν ἡμῖν ἀγῶνων τὰς ἡμέρας, ἐπτάκις διὰ τῶν ἐπτὰ ἑβδομάδων τελούμενος.

Τοῦ ἁγίου Πέτρου πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

Νηστείας δὲ ἐπιμνησθέντες εὐκαιρότατα, κάκεινα πρὸς ὑμᾶς εἰποιμεν ἂν, ὡς Θεοῦ χάριτι, τῆς νενομισμένης ἀπαρξώμεθα νηστείας, τῶν ἐπτὰ ἑβδομάδων, ἀπὸ τῆς ἑβδόμης τοῦ Φεβρουαρίου μηνός, τὴν τοῦ σωτηρίου Πάθους, καὶ τῆς Χριστοῦ Ἀναστάσεως ἐπιτελοῦντες πανήγυριν, τῇ εἰκάδι ἑβδόμῃ τοῦ λεγομένου Μαρτίου μηνός.

Ἀπόδειξις, ὅτι ὀκτὼ λέγουσιν ἑβδομάδας τῶν ἁγίων οἱ αἱρετικοὶ πάντες νηστειῶν, ληροῦντες οὕτως.

Χρήσεις Σευήρου τοῦ Ἀκεφάλου καὶ αἰρεσιάρχου, καὶ Ἑλληνοσ, γενομένου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς Συρίας, ἐκ τῶν ἐνθρονιαστικῶν αὐτοῦ λόγων, εἰς τὴν τῶν νηστειῶν Τεσσαρακοστὴν· ἐλέχθη δὲ τῇ πρὸ αὐτῆς Παρασκευῇ, ἐν τῇ Κασσιανοῦ Ἐκκλησίᾳ· οὗ ἡ ἀρχὴ· *Νόμος ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν σωματικῶν παλαισμάτων· καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λόγου· Ἐγὼ γὰρ τὰς πέντε αἰσθήσεις, δι' ὧν ἡ ἀμαρτία λαμβάνει παρείσθυσιν· ἀκοήν, ψῆμλ, καὶ ὄρασιν, καὶ ἀφήν, καὶ γεῦσιν καὶ ὄσφρησιν· ὀκτάκις καθαίροντες, τεσσαράκοντα ἡμέρας νηστεύουσιν, ἵνα τῆς μακαρίας ἐκείνης ἡμέρας τύχῃσι τῆς ὀγδόης καὶ πρώτης. Ὁ γὰρ πέντε ἀριθμὸς ὀκτάκις ἐνελιττόμενος, τὸν τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀριθμὸν ἐκτελεῖ.*

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς βίβλου τῶν ὑποσημειωθέντων ἰδιοχείρως διαφόρων κεφαλαίων· ὑποσημειώσεις δευτέρα ἐστὶν αὕτη.

Ἵτι δεῖ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπαραλείπτως νηστεύειν· αἱ τινες ἐκ τῶν ὀκτὼ ἑβδομάδων συναγονται· ἐκάστης ἑβδομάδος τῶν δύο ἡμερῶν, λέγω δὴ Σαββάτου καὶ Κυριακῆς, τῇ ἀναπαύσει προσκεκληρωμένων· ὡς ἐντεῦθεν εἶναι δῆλον, ὅτι περὶ οὐ χρὴ ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ νηστεύειν, οὐδὲ ἐν τῇ ἀγίᾳ τῶν νηστειῶν Τεσσαρακοστῇ.

Τοῦ καταράτου καὶ θεοστυγοῦς Βενιαμίν, γερο-
μένου ψευδεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Αἰγύ-
πτου, τῆς κακίστης συνωρίδος τυγγάνοτος
Διοσκόρου καὶ Σευήρου, ἐκ τοῦ τετάρτου βι-
βλίου τῶν ἑορταστικῶν αὐτοῦ, ψευδορταστικῆ
τριακοστῆ, ἧς ἡ ἀρχὴ· « Φαιδρὰ καὶ ἀξιόγα-
στος. » Καὶ πρὸς τὰ τέλη.

Ἀρχόμενοι τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν τῆς νη-
στείας, ἤγουν τῶν ὀκτὼ ἐβδομάδων, καὶ νηστεύοντες
σωφρόνως ἐπὶ καθαιρέσει τῶν ἐπανισταμένων κατὰ
τῆς ψυχῆς ὀκτὼ λογισμῶν, ἀπὸ εἰκάδος ἐβδόμης τοῦ
κατὰ Αἰγυπτίου; Μεχὴρ μηνός, μέχρι σικάδος μηνός
Φαρμουθί.

Τοῦ αὐτοῦ, ψευδορταστικῆ τριακοστῆ πρώτῃ,
ἧς ἡ ἀρχὴ οὕτως ἐστίν· « Καὶ νῦν ἀκούειν
δοκῶ. » Καὶ πρὸς τῷ τέλει.

Ἀρχόμενοι τῶν ὀκτὼ ἐβδομάδων τῆς νηστείας,
τουτέστι τῆς ἀγίας Τεσσαρκοστῆς, διὰ τὸ μὴ συν-
αριθμῆσθαι τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν ταῖς
ἀγίαις νηστείαις, ἀπὸ ἐννεακαιδεκάτης τοῦ κατὰ
Αἰγυπτίου Μεχὴρ μηνός, κατὰ δὲ Ῥωμαίους εἰδὸς
Φεβρουαρίου, ἧτις ἐστὶ Φεβρουαρίου τρισκαιδεκάτη·
τῆς δὲ ἀγίας ἐβδομάδος τοῦ σωτηριώδους Πάσχα, ἀπὸ
ὀγδόης τοῦ κατὰ Αἰγυπτίου Φαρμουθί μηνός· κατὰ δὲ
Ῥωμαίους πρὸ τριῶν νόνων Ἀπριλλίων, ἧτις ἐστὶν
Ἀπριλλίου τρίτη· καὶ ἐφεξῆς, τελέσαντες τὰς ἀγίας
τοῦ Πάσχα ἡμέρας, ἐσπέρα βαθεῖα τοῦ ἀγίου Σαβ-
βάτου καταπαύσομεν τὴν νηστείαν.

*Maledicti, in visique Deo Benjamin (3), qui profanus
Alexandriæ Ægypti episcopus fuit pessima illius
catervæ Dioscori et Sereri. Ex quarto ejus libro
festalium orationum, false dicta festalis oratio, cu-
jus initium est: « Jucunda et admiratione digna, »
etc. Et versus finem.*

*Cænto quadraginta dierum jejuniis, seu octo
hebdomadum, modeste et caste jejunantes, ad ex-
tinctionem octo cogitationum quæ adversus ani-
mum insurgunt, a vicesima septima Mechir Ægy-
ptiaci, usque ad decimum mensis Pharmuthi.*

*Ejusdem, ex tricesima prima oratione, festalis no-
mine falso inscriptæ, quæ et hoc modo incipit:
« Et nunc audire mihi videor, » et in fine.*

*Jejunium octo hebdomadarum auspiciati, hoc est,
sanctæ Quadragesimæ; quia inter jejuniorum san-
ctorum dies, neque Sabbatum, neque Dominica
numerantur; a decima nimirum octava mensis
Mechir secundum Ægyptios, et Idibus Februarii
secundum Romanos, quæ est decima tertia Fe-
bruarii: sancta vero hebdomade salutaris Paschæ
incipiente ab octava. Pharmuthi mensis Ægyptio-
rum: secundum Romanos vero tertio Nonas Apri-
lis, sive die tertia Aprilis, ac deinceps, et sanctis
Paschæ diebus transactis, profundo vespere Sab-
bati sancti jejunium absolvemus.*

VARIÆ LECTIONES.

^h Lego πρὸς τῷ τέλει.

NOTÆ.

(3) Benjamin iste Alexandrinus Jacobitarum C
Coptitarumve patriarcha fuit sub Heraclio imp.
Sed cum diu latitasset, postquam Saraceni Ægy-
ptum occupavere, horum fretus auctoritate, Eccle-
sias pene omnes invasit. Hujus meminit Sophro-
nius in epistola ad Sergium CP.: et perinde male-
dictum vocat. Βενιαμίν ὁ Ἀλεξανδρεὺς, καὶ Ἰωάν-
νης, καὶ Σέργιος, καὶ Θωμᾶς, καὶ Σευήρος οἱ Σύροι,
οἱ ἐτι ζῶντες ζῶν τὴν ἐπάρατον. Benjamin Alexan-
drinus, et Joannes, et Sergius, et Thomas, et Seve-
rus, Syri, qui maledictam execrandamque adhuc
vitam agunt. De hoc Benjamin videsis Elmakin,
pag. 50 Chronicum patriarch. Alexandrin. ab
Ecchellensi Latine translaturum, Vanslebium, et alios.
Cæterum Severi et Benjaminii testimoniis constat

octo hebdomadum ante Passionem Domini jeju-
nium apud Jacobitas Heraclio imperatore vetustius
esse, falsique Eutychius Alexandrinus convincitur,
qui, ut et alii Ægyptii, in Annalibus tradit, hos
Christianos, velut etiam Melchitas, voto se suos-
que nepotes obstrinxisse jejunandi per hebdoma-
dem Tyrophagi eodem modo quo in Quadragesima,
ut Heraclius immunis apud Deum fieret, qui con-
tra fidem Judæis datam multos eorum interfecisset,
ob stragem quam ediderant, Christianorum. Græ-
culi vero aiunt, Heraclium jejunium suum τυρο-
φάγου instituisse, cum in Persas pergeret, Doro-
theus vero, ut supra vidimus, jejunii istius præ-
paratorii jam ante meminerat.

ADMONITIO.

Opusculum quod sequitur, Epistola est Joannis Damasceni ad quemdam monachum, quem vitiorum capitalium genera docet, modosque ea tum vitandi, tum superandi. Quæ omnia strictim exsequitur, in compendium redigens, quæ de eodem argumento Cassianus, Nilus, aliique præstantissimi asceticæ vitæ magistri multis edisseruerunt. In anterioribus nostri auctoris editionibus 506 hoc opus etiam Latine habetur ex translatione Bilibaldi Pircheymeri Norimbergensis; quam quidem, quia sæpe diversissima est a Græco contextu quem damus, typis idcirco rursus edendam censui. In primis enim nihil est in Pircheymeri translatione quod epistolæ modum referat, uti nec in codice Cæsareo num. 384, ex quo titulum hunc, et principium, utrumque mendosissimum prorsus, Lambecius descripsit: Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνου, περὶ τῶν λογισμῶν, καὶ τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς. Χρὴ γινώσκειν πάντες οἱ Χριστιανοὶ πάντες οἱ περιεχτικοί· οἱ λογισμοὶ εἰσὶν τῆς ὀκτὸς ἐβδομάδος τῆς νηστείας, καὶ πρὸς τὴν καρτερίαν καὶ ἐν-